TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. rugsėjo 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra prieglobsčio ir papildomos apsaugos politika – Direktyva 2005/85/EB – 39 straipsnis – Direktyva 2008/115/EB – 13 straipsnis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 18 straipsnis, 19 straipsnio 2 dalis ir 47 straipsnis – Teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę – Negrąžinimo principas – Sprendimas, kuriuo atmetamas prieglobsčio prašymas ir nustatoma prievolė grįžti – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas prieglobsčio bylų nagrinėjimas antrosios instancijos teisme – Savaiminis stabdomasis poveikis, kurį turi tik pirmosios instancijos teisme pateiktas skundas“

Byloje C-175/17

dėl 2017 m. kovo 29 d. *Raad van State* (Valstybės Taryba, Nyderlandai) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2017 m. balandžio 6 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

X

prieš

Belastingdienst/Toeslagen

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz (pranešėjas), teisėjai C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe ir C. Lycourgos,

generalinis advokatas Y. Bot,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– X, atstovaujamo advokatės E. C. Cerezo-Weijsenfeld,

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos J. Langer, M. K. Bulterman ir H. S. Gijzen,

– Belgijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pochet, M. Jacobs ir C. Van Lul,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

* Proceso kalba: nyderlandų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos M. Condou-Durande, C. Cattabriga ir G. Wils,

susipažinęs su 2018 m. sausio 24 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos 2005/85/EB, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, 2005, p. 13), 39 straipsnio ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 13 straipsnio, aiškinamų atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 18 straipsnį, 19 straipsnio 2 dalį ir 47 straipsnį, išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant X ir *Belastingdienst/Toeslagen* (Mokesčių administratoriaus išmokų tarnyba, Nyderlandai) ginčą dėl pastarosios sprendimo, kuriuo X, trečiosios šalies piliečiui, nurodoma grąžinti jam suteiktą finansinę paramą nuomos ir sveikatos priežiūros paslaugų išlaidoms padengti.

Teisinis pagrindas

Konvencija dėl pabėgėlių statuso

3 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl pabėgėlių statuso [(*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 t., p. 137, Nr. 2545, 1954)], papildytos Protokolu dėl pabėgėlių statuso, priimtu 1967 m. sausio 31 d. Niujorke ir įsigaliojusiu 1967 m. spalio 4 d., 33 straipsnio „Draudimas išsiųsti pabėgėlius arba juos priverstinai grąžinti“ 1 dalyje numatyta:

„Nė viena Susitariančioji valstybė jokiu būdu neišsiunčia ir negrąžina pabėgėlio į šalį, kur jo gyvybei ar laisvei grėstų pavojus dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių pažiūrų.“

EŽTK

4 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 3 straipsnyje „Kankinimo uždraudimas“ numatyta:

„Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.“

5 Šios konvencijos 13 straipsnis suformuluotas taip:

„Kiekvienas, kurio teisės ir laisvės, pripažintos šioje Konvencijoje, yra pažeistos, turi teisę pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone kreipdamasis į valstybės instituciją, nepriklausomai nuo to, ar tą pažeidimą padarė asmenys, eidami savo oficialias pareigas.“

Sąjungos teisė

Direktyva 2005/85

6 Direktyvos 2005/85 5 ir 8 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(5) Pagrindinis šios direktyvos tikslas – Bendrijoje sukurti būtiniausią pabėgėlio statuso suteikimo arba panaikinimo tvarkos sistemą.

<…>

(8) Šioje direktyvoje gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, kurie pirmiausia yra pripažinti [Chartijoje].“

7 Šios direktyvos 3 straipsnio „Taikymo sritis“ 1 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva taikoma visiems prieglobsčio prašymams, pateiktiems valstybių narių teritorijoje, įskaitant pasienį arba tranzitines zonas, bei pabėgėlio statuso panaikinimui.“

8 Minėtos direktyvos 39 straipsnyje „Teisė į veiksmingą teisės gynimo priemonę“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad prieglobsčio prašytojai turėtų teisę į veiksmingą teisės gynimo priemonę, kurią galėtų panaudoti teisme, kad galėtų apskųsti:

a) sprendimą, priimtą dėl prieglobsčio prašymo <…>

<…>

3. Prireikus valstybės narės numato taisykles pagal savo tarptautinius įsipareigojimus, taikomas nagrinėjant:

a) klausimą, ar dėl 1 dalyje numatytos teisės gynimo priemonės prašytojams būtų leista pasilikti atitinkamoje valstybėje narėje laukiant rezultatų;

b) galimybę pasinaudoti teisine teisės gynimo priemone arba apsaugos priemonėmis, jeigu pagal 1 dalyje numatytą teisės gynimo priemonę prašytojui nėra leidžiama pasilikti atitinkamoje valstybėje narėje laukiant rezultatų. Valstybės narės taip pat gali numatyti *ex officio* teisės gynimo priemonę <…>

<…>“

Direktyva 2008/115

9 Direktyvos 2008/115 2, 4 ir 24 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(2) 2004 m. lapkričio 4 ir 5 d. Briuselio Europos Vadovų Taryba paragino suformuoti efektyvią išsiuntimo ir repatriacijos politiką, pagrįstą bendrais standartais, siekiant, kad su grąžintinais asmenimis būtų elgiamasi žmoniškai ir kad būtų gerbiamos jų pagrindinės teisės ir orumas.

<…>

(4) Turi būti nustatytos aiškios, suprantamos ir teisingos taisyklės siekiant sukurti efektyvią grąžinimo politiką kaip privalomą gerai veikiančios migracijos politikos elementą.

<…>

(24) Šioje direktyvoje atsižvelgiama į pagrindines teises ir laikomasi principų, pripažįstamų visų pirma [C]hartijoje.“

10 Šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad ši direktyva taikoma trečiųjų šalių piliečiams, neteisėtai esantiems valstybės narės teritorijoje.

11 Minėtos direktyvos 3 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos šios sąvokų apibrėžtys:

<…>

4) „sprendimas grąžinti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, kuriuo konstatuojama arba paskelbiama, kad trečiosios šalies piliečio buvimas yra neteisėtas, ir nustatoma ar nurodoma prievolė grįžti;

<…>“

12 Direktyvos 2008/115 12 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Sprendimai grąžinti ir, jei tokie priimti, sprendimai uždrausti atvykti bei sprendimai dėl išsiuntimo priimami raštu pateikiant faktines ir teisines priežastis, taip pat informaciją apie galimas teisines teisių gynimo priemones.

<…>“

13 Šios direktyvos 13 straipsnis „Teisių gynimo priemonės“ suformuluotas taip:

„1. Atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant apskųsti ar peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, kompetentingame teisme arba kitoje administracinėje institucijoje ar kompetentingoje įstaigoje, sudarytoje iš narių, kurie yra nešališki ir naudojasi nepriklausomumo apsaugos priemonėmis.

2. 1 dalyje minėta institucija ar įstaiga turi įgaliojimus peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, įskaitant galimybę laikinai sustabdyti jų vykdymą, išskyrus atvejus, kai laikinas sustabdymas jau taikomas pagal nacionalinės teisės aktus.

<…>“

Nyderlandų teisė

14 Pagal Nyderlandų teisę pirmojoje instancijoje, *rechtbank* (apylinkės teismas, Nyderlandai), paduotas skundas dėl *Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie* (saugumo ir teisingumo valstybės sekretorius, Nyderlandai) sprendimo tarptautinės apsaugos srityje turi savaiminį stabdomąjį poveikį. Nors ir galima pateikti apeliacinį skundą dėl *rechtbank* (apylinkės teismas) sprendimo, kuriuo patvirtinamas sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatoma prievolė grįžti, apeliacinis procesas neturi savaiminio stabdomojo poveikio. Tačiau galima prašyti *Raad van State voorzieningenrechter* (Valstybės Taryba, laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas, Nyderlandai) imtis laikinųjų apsaugos priemonių, be kita ko, kad būtų išvengta išsiuntimo, kol vyksta apeliacinis procesas dėl esmės. Šis prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones neturi savaiminio stabdomojo poveikio.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15 2011 m. liepos 1 d. X, Irako piliečiui, buvo pranešta apie sprendimą panaikinti jo gautą laikiną leidimą gyventi šalyje, atsisakyti patenkinti jo tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatyti jam prievolę grįžti. X apskundė šį sprendimą *rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai), o šis jį panaikino, kartu palikdamas galioti jo teisinius padarinius. 2013 m. vasario 25 d. sprendimu *Raad van State* (Valstybės Taryba) atmetė X pateiktą apeliacinį skundą dėl tokio teismo sprendimo.

16 X taip pat paprašė pagal Nyderlandų teisę numatytos avansu mokamos paramos nuomos ir priežiūros išlaidoms padengti ir ją gavo. Priėmus 2013 m. vasario 25 d. *Raad van State* (Valstybės Taryba) sprendimą, Mokesčių administratoriaus išmokų tarnyba paprašė grąžinti minėtą paramą, įskaitant už laikotarpį, kuriuo dar vyko procesas pirmojoje instancijoje ir apeliacinis procesas dėl 2011 m. liepos 1 d. sprendimo.

17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad jis yra teismas, kuriam X pateikė apeliacinį skundą dėl *rechtbank* (apylinkės teismas) sprendimo, patvirtinančio X pareigą grąžinti nagrinėjamą paramą. Šiuo aspektu jis pažymi, kad pagal nacionalinę teisę klausimas, ar laikotarpiu, kai dar vyko procesas pirmojoje instancijoje ir apeliacinis procesas dėl 2011 m. liepos 1 d. sprendimo, X turėjo teisę į šią paramą, priklauso nuo tokių skundų stabdomojo poveikio. Pagal Nyderlandų teisės aktus nustatytas savaiminis stabdomasis poveikis, kurį turi pirmosios instancijos teisme pateiktas skundas, suteikia X teisę į minėtą paramą. Vis dėlto, kadangi Nyderlandų teisės aktuose nėra numatyta savaiminio stabdomojo poveikio apeliaciniam procesui, ir X nebeprašė *Raad van State voorzieningenrechter* (Valstybės Taryba, laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas) taikyti laikinąsias apsaugos priemones, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad vykstant apeliaciniam procesui X turi teisę į šią paramą tik tuo atveju, jeigu pagal Sąjungos teisę būtų reikalaujama, kad apeliaciniam skundui būtų suteikiamas savaiminis stabdomasis poveikis.

18 Šiomis aplinkybėmis *Raad van State* (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2008/115 13 straipsnis, siejamas su Chartijos 4, 18 straipsniais, 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad apeliacinis skundas, jeigu toks numatytas pagal nacionalinę teisę procedūroje dėl sprendimo, kuriame suformuluotas sprendimas grąžinti, kaip jis suprantamas pagal šios direktyvos 3 straipsnio 4 punktą, pagal Sąjungos teisę turi turėti savaiminį stabdomąjį poveikį, jeigu trečiosios šalies pilietis nurodo, kad dėl sprendimo grąžinti vykdymo kyla didelė grėsmė, jog bus pažeistas negrąžinimo principas? Kitaip tariant, ar tokiu atveju per apeliaciniam skundui paduoti skirtą terminą arba – jei apeliacinis skundas paduotas – kol nepriimamas sprendimas dėl šio apeliacinio skundo, atitinkamo trečiosios šalies piliečio išsiuntimas neturi būti vykdomas, neįpareigojant atitinkamo trečiosios šalies piliečio pateikti dėl to atskirą prašymą?

2. Ar Direktyvos 2005/85 39 straipsnis, siejamas su Chartijos 4, 18 straipsniais, 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad apeliacinis skundas, jeigu toks numatytas pagal nacionalinę teisę procedūroje dėl prieglobsčio prašymo, kaip jis suprantamas pagal [šios direktyvos] 2 straipsnį, atmetimo, pagal Sąjungos teisę turi turėti savaiminį stabdomąjį poveikį? Kitaip tariant, ar tokiu atveju per apeliaciniam skundui paduoti skirtą terminą arba – jei apeliacinis skundas paduotas – kol nepriimamas sprendimas dėl šio apeliacinio skundo, atitinkamo trečiosios šalies piliečio išsiuntimas neturi būti vykdomas, neįpareigojant atitinkamo trečiosios šalies piliečio pateikti dėl to atskirą prašymą?“

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

19 Dokumentu (jį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2018 m. vasario 5 d.) Nyderlandų vyriausybė paprašė Teisingumo Teismo atnaujinti žodinę proceso dalį tuo atveju, jei Teisingumo Teismas nuspręstų šią bylą išnagrinėti remdamasis generalinio advokato išvadoje pateiktu klausimu, ar pirmosios instancijos teismui suteikta jurisdikcija panaikinti 2011 m. liepos 1 d. sprendimą, paliekant galioti šio sprendimo teisinius padarinius, reiškia, kad dėl šio sprendimo pareikštam apeliaciniam skundui turi būti suteikiamas savaiminis stabdomasis poveikis. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė šio klausimo Teisingumo Teismui, šalys jo taip pat neaptarė.

20 Šiuo aspektu pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 83 straipsnį Teisingumo Teismas, išklausęs generalinį advokatą, gali bet kada nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį – be kita ko, jeigu nagrinėjant bylą reikia remtis teisiniu argumentu, dėl kurio šalys nepateikė nuomonės.

21 Šiuo atveju Teisingumo Teismas teigia, kad nėra reikalo pareikšti nuomonės dėl klausimo, kuris pateiktas prašyme atnaujinti žodinę proceso dalį. Be to, išklausęs generalinį advokatą, Teisingumo Teismas mano, kad turi visą sprendimui priimti būtiną informaciją ir kad ši informacija per teisme vykusį bylos nagrinėjimą buvo aptarta. Taigi nereikia nurodyti atnaujinti žodinės proceso dalies (šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 25 d. Sprendimo *Shiri*, C-201/16, EU:C:2017:805, 24 ir 25 punktus).

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

22 Belgijos vyriausybė tvirtina, jog Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į pateiktus klausimus dėl to, kad šių klausimų dalykas, t. y. galimybė pateikti apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų, susijusių su tokiais sprendimais, kaip 2011 m. liepos 1 d. sprendimas, ir sprendimas prireikus suteikti tokiam apeliaciniam skundui savaiminį stabdomąjį poveikį, priklauso išimtinei valstybių narių kompetencijai.

23 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje įtvirtintos nuostatos, reglamentuojančios teisę į veiksmingą teisių gynimą dėl sprendimų, kuriais kompetentingos valstybių narių institucijos atsisako patenkinti prašymus dėl tarptautinės apsaugos ir nustato prašytojams prievolę grįžti, kaip yra 2011 m. liepos 1 d. sprendime.

24 Kiek tai susiję su klausimu, ar galimybė pateikti apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų, susijusių su minėtais sprendimais, ir sprendimas prireikus suteikti šiai teisių gynimo priemonei savaiminį stabdomąjį poveikį priklauso išimtinei valstybių narių kompetencijai, pažymėtina, kad šis klausimas neatskiriamai susijęs su atsakymais į pateiktus klausimus, kuriuose konkrečiai nagrinėjama Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje numatyta teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę, aiškinama atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnyje, 19 straipsnio 2 dalyje ir 47 straipsnyje įtvirtintas garantijas. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į šiuos klausimus (šiuo klausimu žr. 2017 m. kovo 7 d. Sprendimo *X ir X*, C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, 37 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

Dėl prejudicinių klausimų

25 Pateiktais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Direktyvos 2005/85 39 straipsnį ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnį, aiškinamus atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnį, 19 straipsnio 2 dalį ir 47 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad pagal šias nuostatas draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo patvirtinamas sprendimas atmesti

tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatyti prievolę grįžti, bet šiai teisių gynimo priemonei nesuteikiama savaiminio stabdomojo poveikio, nors suinteresuotasis asmuo ir nurodo didelę grėsmę, jog bus pažeistas negrąžinimo principas.

26 Pagal Direktyvos 2005/85 39 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos prašytojai turėtų teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kurią galėtų panaudoti teisme, kad galėtų, be kita ko, apskųsti sprendimą, priimtą dėl jų tarptautinės apsaugos prašymo. Pagal šios direktyvos 39 straipsnio 3 dalies a ir b punktus prireikus valstybės narės numato taisykles pagal savo tarptautinius įsipareigojimus, taikomas nagrinėjant, pirma, klausimą, ar dėl minėtos teisių gynimo priemonės prašytojams būtų leista pasilikti atitinkamoje valstybėje narėje laukiant rezultatų, arba, antra, galimybę pasinaudoti teisių gynimo priemone arba apsaugos priemonėmis, jeigu pagal minėtą teisių gynimo priemonę nėra leidžiama pasilikti.

27 Pagal Direktyvos 2008/115 13 straipsnio 1 dalį, siejamą su šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalimi, atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant apskųsti sprendimą, susijusį su jo grąžinimu, kompetentingame teisme arba kitoje administracinėje institucijoje ar kompetentingoje įstaigoje, sudarytoje iš narių, kurie yra nešališki ir naudojasi nepriklausomumo apsaugos priemonėmis.

28 Taigi net jei pagal direktyvų 2005/85 ir 2008/115 nuostatas valstybės narės privalo numatyti teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę dėl sprendimų atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir dėl sprendimų grąžinti, nė vienoje iš šių nuostatų nenumatyta, kad tarptautinės apsaugos prašytojams, kurių skundai dėl sprendimo atmesti jų prašymą ir dėl sprendimo grąžinti buvo atmesti pirmojoje instancijoje, valstybės narės suteikia teisę pateikti apeliacinį skundą, ir tuo labiau nenumatyta, kad pasinaudojus tokia teise atsiranda savaiminis stabdomasis poveikis.

29 Tokių reikalavimų negalima kildinti iš bendros šių direktyvų struktūros ir tikslo. Iš tiesų minėtų direktyvų tikslas, kaip matyti iš Direktyvos 2005/85 5 konstatuojamosios dalies, – Europos Sąjungoje iš esmės sukurti būtiniausią pabėgėlio statuso suteikimo arba panaikinimo tvarkos sistemą, o kaip matyti iš Direktyvos 2008/115 2 ir 4 konstatuojamųjų dalių, – suformuoti veiksmingą išsiuntimo ir repatriacijos politiką, visapusiškai laikantis pagrindinių teisių ir gerbiant atitinkamų asmenų orumą (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 48 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Tačiau iš šių direktyvų konstatuojamųjų dalių nematyti, kad šių direktyvų tikslas – įpareigoti valstybes nares užtikrinti bylų nagrinėjimą antrosios instancijos teisme.

30 Taigi nors ir nedraudžiama valstybei narei numatyti, kad skundai dėl sprendimų atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir dėl sprendimų grąžinti būtų nagrinėjami antrosios instancijos teisme, direktyvose 2005/85 ir 2008/115 nėra jokios nuostatos, skirtos tokiam bylų nagrinėjimui antrosios instancijos teisme užtikrinti ir organizuoti. Visų pirma, kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 41 punkte, nei iš šių direktyvų nuostatų, nei iš bendros jų struktūros ar tikslo negalima spręsti, kad tada, kai valstybė narė numato galimybę ginčyti tokius sprendimus antrosios instancijos teisme, vykstantis apeliacinis procesas būtinai turi turėti savaiminį stabdomąjį poveikį prašytojo pateiktam skundui.

31 Vis dėlto reikia pažymėti, kad Direktyvą 2008/115, kaip ir Direktyvą 2005/85, reikia aiškinti, kaip tai matyti iš pirmosios direktyvos 24 konstatuojamosios dalies ir antrosios direktyvos 8 konstatuojamosios dalies, paisant visų pirma Chartijoje pripažintų pagrindinių teisių ir principų (2018 m. birželio 19 d. Sprendimas *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 51 punktas).

32 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad jei valstybė nusprendžia grąžinti tarptautinės apsaugos prašytoją į šalį, kurioje jam gresia realus pavojus patirti Chartijos 18 straipsniu, siejamu su Konvencijos dėl pabėgėlių statuso, papildytos su tuo susijusiu protokolu, 33 straipsniu, arba Chartijos 19 straipsnio 2 dalimi draudžiamą elgesį, pagal šios Chartijos 47 straipsnyje numatytą teisę į veiksmingą teisminę gynybą reikalaujama, kad toks prašytojas turėtų

galimybę pasinaudoti teisių gynimo priemone, turinčia stabdomąjį poveikį, siekiant užtikrinti, kad nebūtų įvykdytas sprendimas jį grąžinti (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 54 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

33 Teisingumo Teismas taip pat patikslino, kad, atsižvelgiant į sprendimą grąžinti ir galimą sprendimą išsiųsti iš šalies, teisės į veiksmingą teisių gynimo priemonę ir negrąžinimo principo apsauga turi būti užtikrinta tarptautinės apsaugos prašytojui pripažįstant teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kuri bent jau teisminėje institucijoje turi visišką stabdomąjį poveikį. Be to, valstybės narės privalo užtikrinti, kad egzistuotų visiškai veiksminga galimybė apskųsti sprendimą, kuriuo atmetamas tarptautinės apsaugos prašymas, sustabdant bet kokį sprendimo grąžinti poveikį laikotarpiu, kuris nustatytas tokiam skundui pateikti, o jeigu toks skundas jau paduotas, tol, kol jis bus išnagrinėtas (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 56, 58 ir 61 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją ir 2018 m. liepos 5 d. Nutarties *C ir kt.*, C-269/18 PPU, EU:C:2018:544, 50 punktą).

34 Taigi iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad nei Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje, nei Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje, nei Chartijos 47 straipsnyje, aiškinamame atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje numatytas garantijas, neįpareigojama nustatyti dviejų instancijų teisminio nagrinėjimo. Iš tiesų svarbu tik tai, kad egzistuotų peržiūrėjimo teisme galimybė (šiuo klausimu žr. 2011 m. liepos 28 d. Sprendimo *Samba Diouf*, C-69/10, EU:C:2011:524, 69 punktą ir 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 57 punktą).

35 Šiuo klausimu reikia dar priminti, kad, kadangi Chartijoje įtvirtintos teisės atitinka teises, užtikrinamas EŽTK, pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį siekiama užtikrinti būtiną Chartijoje įtvirtintų teisių, atitinkančių EŽTK užtikrinamas teises, darnumą, nedarant neigiamos įtakos Sąjungos teisės ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo autonomijai (šiuo klausimu žr. 2016 m. vasario 15 d. Sprendimo *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 47 punktą ir 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *K.*, C-18/16, EU:C:2017:680, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Pagal Chartijos 47 straipsnio išaiškinimus jo pirma pastraipa grindžiama EŽTK 13 straipsniu. Taigi Teisingumo Teismas turi užtikrinti, kad aiškinant Chartijos 47 straipsnio pirmą pastraipą būtų užtikrinamas toks apsaugos lygis, kuris nepažeidžia pagal EŽTK 13 straipsnį, kaip jį aiškina Europos Žmogaus Teisių Teismas, suteikiamo apsaugos lygio (pagal analogiją žr. 2016 m. vasario 15 d. Sprendimo *N.*, C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, 77 punktą ir 2018 m. kovo 20 d. Sprendimo *Menci*, C-524/15, EU:C:2018:197, 62 punktą).

36 Vis dėlto remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, net atsižvelgus į bylos pagrindą, grindžiamą tuo, kad dėl suinteresuotojo asmens išsiuntimo gali kilti reali grėsmė patirti EŽTK 3 straipsniu draudžiamą elgesį, pagal EŽTK 13 straipsnį nereikalaujama, nei kad Susitariančiosios Šalys bylas nagrinėtų keliose teisminėse instancijose, nei kad prireikus suteiktų apeliaciniam procesui savaiminį stabdomąjį poveikį (šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 5 d. EŽTT sprendimo *A.M. prieš Nyderlandus*, CE:ECHR:2016:0705JUD002909409, 70 punktą).

37 Vadinasi, tarptautinės apsaugos prašytojui, siekiančiam užginčyti sprendimą atmesti jo prašymą ir sprendimą nustatyti jam prievolę grįžti, suteikta apsauga, įtvirtinta Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje, siejamuose su Chartijos 18 straipsniu, 19 straipsnio 2 dalimi ir 47 straipsniu, apsiriboja viena teismine teisių gynimo priemone.

38 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nagrinėjant skundus dėl sprendimų atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir sprendimus grąžinti antrosios instancijos teisme ir priimant sprendimą prireikus suteikti tokiam skundui savaiminį stabdomąjį poveikį, priešingai, nei nurodyta šio sprendimo 22 punkte pateiktame Belgijos vyriausybės argumente, taikomos procesinės taisyklės, kuriomis įgyvendinama Direktyvos 2005/85 39 straipsnyje ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje numatyta teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę dėl tokių sprendimų. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad nors pagal procesinės autonomijos principą tokios procesinės nuostatos turi būti įtvirtintos kiekvienos valstybės narės teisės sistemoje, jos turi atitikti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus (pagal analogiją žr. 2014 m. liepos

17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 31, 36 ir 50 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją, taip pat 2015 m. liepos 16 d. Nutarties *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-539/14, EU:C:2015:508, 33 punktą).

39 Iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių atitinkamų asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pateikimo procesinės taisyklės neturi būti nepalankesnės, nei taikomos panašiems vidaus teise grindžiamiems skundams (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų naudojimasis Sąjungos teisės suteikiamomis teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kone ir kt.*, C-557/12, EU:C:2014:1317, 25 punktą ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 27 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

40 Klausimą, ar laikomasi reikalavimų, kylančių iš lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, reikia nagrinėti atsižvelgiant į atitinkamų nuostatų svarbą visam procesui, į minėto proceso eigą ir šių nuostatų taikymo ypatumus įvairiuose nacionaliniuose teismuose (1998 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Levez*, C-326/96, EU:C:1998:577, 44 punktas ir 2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

41 Kiek tai susiję su lygiavertiškumo principu, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad siekiant įgyvendinti šį principą reikalaujama vienodai vertinti ieškinius, grindžiamus nacionalinės teisės pažeidimu, ir panašius ieškinius, grindžiamus Sąjungos teisės pažeidimu, bet nereikalaujama skirtingo pobūdžio byloms taikyti tų pačių nacionalinių procesinių taisyklių (2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

42 Taigi, pirma, reikia nustatyti panašias nagrinėjimo arba ieškinių pareiškimo procedūras ir, antra, išsiaiškinti, ar nacionaline teise grindžiami ieškiniai yra vertinami palankiau nei ieškiniai, kurie skirti iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Baczó ir Vizsnyiczai*, C-567/13, EU:C:2015:88, 45 punktą ir 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Dimos Zagoriou*, C-217/16, EU:C:2017:841, 19 punktą).

43 Kalbant apie ieškinių panašumą, pasakytina, kad nacionalinis teismas, tiesiogiai žinantis taikomas nacionalines procesines taisykles, turi patikrinti, ar atitinkami ieškiniai panašūs savo dalykais, pagrindais ir pagrindiniais elementais (2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39 punktas ir 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Dimos Zagoriou*, C-217/16, EU:C:2017:841, 20 punktas).

44 Kiek tai susiję su ieškinių panašiu nagrinėjimu, reikia priminti, kad kiekvieną situaciją, kai kyla klausimas, ar nacionalinės procesinės teisės nuostatos, taikomos Sąjungos teise grindžiamiems ieškiniams, yra nepalankesnės nei nuostatos, taikomos panašiems vidaus teise grindžiamiems ieškiniams, nacionalinis teismas turi nagrinėti atsižvelgdamas į teisės normų svarbą visam procesui, į minėto proceso eigą ir šių teisės normų taikymo ypatumus įvairiuose nacionaliniuose teismuose (šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Dimos Zagoriou*, C-217/16, EU:C:2017:841, 21 punktą).

45 Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodo, kad tam tikrose kitose (ne vien tarptautinės apsaugos) administracinės teisės srityse pagal Nyderlandų teisės aktus yra numatytas apeliacinių skundų savaiminis stabdomasis poveikis. Vis dėlto reikia pažymėti, kad nė vienai iš pastabas Teisingumo Teismui pateikusių šalių nekilo abejonių dėl to, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės normomis paisoma lygiavertiškumo principo. Bet kuriuo atveju Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra jokių įrodymų, leidžiančių įvertinti, ar šiose srityse pateikti apeliaciniai skundai yra panašūs, kiek tai susiję su jų dalyku, pagrindu ir pagrindiniais elementais, nagrinėjamais pagrindinėje byloje, ir leidžiančių išnagrinėti, ar pirmieji apeliaciniai skundai turi būti vertinami palankiau nei antrasis, atsižvelgiant į šio sprendimo 44 punkte nurodytus elementus.

46 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar laikomasi lygiavertiškumo principo, atsižvelgiant į šio sprendimo 40–45 punktuose nurodytus elementus (pagal analogiją žr. 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Dimos Zagoriou*, C-217/16, EU:C:2017:841, 24 punktą).

47 Kalbant apie veiksmingumo principą, manytina, kad jis šiuo atveju neapima reikalavimų, kylančių iš Chartija garantuojamų pagrindinių teisių, visų pirma, teisės į veiksmingą teisminę gynybą. Tačiau kadangi, kaip matyti iš šio sprendimo 34 punkto, Chartijos 47 straipsnyje, aiškinamame atsižvelgiant į jos 18 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje numatytas garantijas, tik reikalaujama, kad tarptautinės apsaugos prašytojas, kurio prašymas buvo atmestas sprendimu ir dėl kurio buvo priimtas sprendimas grąžinti, galėtų veiksmingai pasinaudoti savo teisėmis teisme, vien dėl to, kad nacionalinėje teisėje numatyta papildoma instancija neturi savaiminio stabdomojo poveikio, negalima teigti, kad buvo pažeistas veiksmingumo principas.

48 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2005/85 39 straipsnį ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnį, aiškinamus atsižvelgiant į Chartijos 18 straipsnį, 19 straipsnio 2 dalį ir 47 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad pagal šias nuostatas nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos numatytas apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo patvirtinamas sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatyti prievolę grįžti, bet šiai teisių gynimo priemonei nesuteikiama savaiminio stabdomojo poveikio, nors suinteresuotasis asmuo ir nurodo didelę grėsmę, jog bus pažeistas negrąžinimo principas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

49 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyvos 2005/85/EB, nustatančios būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse, 39 straipsnį ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 13 straipsnį, aiškinamus atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnį, 19 straipsnio 2 dalį ir 47 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad pagal šias nuostatas nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos numatytas apeliacinis skundas dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo patvirtinamas sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą ir nustatyti prievolę grįžti, bet šiai teisių gynimo priemonei nesuteikiama savaiminio stabdomojo poveikio, nors suinteresuotasis asmuo ir nurodo didelę grėsmę, jog bus pažeistas negrąžinimo principas.

Parašai.